

Rasspecifik Avelstrategi

Grosser Schweizer Sennenhund

Utarbetad av Svenska Sennenhundklubbens Avelsråd i samarbete med uppfödare och täckhundsägare och medlemmar i Svenska Sennenhundklubben

Namn:	Grosser Schweizer Sennenhund
FCI nummer:	58
Rasgrupp:	2
Fastställt SKK:	2024

Innehåll

Inledning	sid 3
Historik	sid 4
Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare	sid 6
Population	sid 8
Nuläge	sid 8
Handlingplan / målsättning	sid 10
Funktionsegenskaper	sid 11
Vardagsmentalitet	sid 12
Handlingsplan	sid 12
Hälsa	sid 13
Exteriör	sid 14
Agria Breed Profile	sid 14
Källförteckning	sid 15

Inledning

“Rasspecifika Avelsstrategier”, förkortat RAS, är en övergripande handlingsplan för hur avel inom rasen bör bedrivas för att vara långsiktigt hållbar.

Innehållet är en plan för avelsarbetet och vänder sig till uppfödare, hundägare och blivande valpköpare.

Rasens utveckling grundas på uppfödarnas val av avelsdjur och vilken användning dessa får. Aveln ska vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister vad det gäller hälsa, mentalitet eller funktion och inte heller tömmer rasen på genetisk variation.

Handlingsplanerna (strategierna) strävar mot det övergripande målet att de hundar som föds upp ska vara friska och funktionella ur alla aspekter.

Målsättningar:

Målsättningen är att bibehålla en hög röntgenfrekvens på avkomman.

Minst 60 % av årskullarna bör röntgas för:

HD

ED

OCD

Att minst 30 % av avkommorna genomför BPH mellan 12 -18 månaders ålder.

Målet är att stärka upp rasen och öka antalet hundar i Sverige.

Rasdokumentet är förankrat i Rasklubben. Styrelse, samt medlemmar har fått möjlighet att tycka till om dokumentet.

Historia

Med anledning av Schweiziska Kennelklubbens (SKG) 25-årsjubileum anordnades den 29 och 30 augusti 1908 en jubileumsutställning i Langenthal.

Domare var professor Albert Heim och 22 hundar ställdes ut. Efter att ha bedömt 8 långhåriga hanar kom en korthårig hane in i ringen, visad av Franz Schertenleib, nr 442 Bello. Heim skriver i sin kritik:

”Bello är i sitt slag en härlig, gammal sennenhund, den stora (grossen) rasen som håller på att försvinna. Hanen är 67 cm hög, och mycket kraftigt byggd men helt annorlunda än St Bernhard. Han har klara färger och underbar teckning, speciellt på huvudet. Han vrider baktassarna något utåt och spretar med tårna.

Som de flesta Dürrbächler (Berner Sennenhundar) har han dubbla sporrar.

Här bland de vanliga Dürrbächler och speciellt för en användning i avel med dem, är han en olämplig jätte. Hade han anmälts till klassen ”hittills inte namngivna raser”, så hade jag benämnt honom Grosse Sennenhund och med glädje gett honom ett förstapris. Som en Dürrbächler kan jag inte ge detta intressanta djur mer än ett andrapris. Han hör helt enkelt inte hit.”

På frågan från Dürrbachklubben om man inte skulle kunna dela rasen i två varianter, en korthårig och en långhårig, har Heim utförligt skrivit i sin domarberättelse från utställningen att enligt hans uppfattning skall Dürrbächlern vara långhårig. Den korthåriga pälsen hos den gamla grossen Sennenhunden skall vara förbehållit den, precis som Appenzeller Sennenhunden är en naturligt avgränsad ras.

De två på utställningen visade korthåriga hundarna Bello von Schlossgut och Nero blev som första Grosser Schweizer Sennenhund inskrivna 1909 i SKGs stambok nr 12. I kantonen Bern hittades ytterligare hundar som uppfyllde Heims beskrivning, och i januari 1912 bildades klubben för Grosse Schweizer Sennenhunde.

I stamboken fanns då 12 hundar och av dessa användes 7 i avel. Klubben försökte se till att Grossern fanns med på utställningar för att främja den och försöka göra rasen mera känd. Ett mul-och klövsjukeutbrott 1914 orsakade att en mängd hundar avlivades, och först 1919 kunde klubben på allvar ta itu med avelsarbetet.

Fram till 1936 bedrevs även avel med hundar utan stamtavla. Det var speciellt svårt att få fram lämpliga tikar för avel. Först 1933 registrerades mer än 50 valpar per år hos SKG. Det blev under den här första tiden en hel del bakslag då många hundar hade okända

härstamningar.

Den rödbruna färgen blev ofta ljusgul och övertecknade hundar var vanligt. Den svarta färgen var inte ren, utan bottenullen skiftade i gult eller grått. Rasen fick ett uppsving under andra världskriget då den användes i krigstjänst.

Korsavel med Berner Sennenhund skedde 1956, då en kull föddes, och 1957 då två kullar föddes. Flera av dessa avkommor har gått vidare i avel. Den första internationella standarden publicerades av FCI 1939. 3 Rasen var relativt okänd i omvärlden fram till andra världskriget.

Den första importen till Tyskland skedde 1937, då 5 hundar registrerades. På grund av andra världskriget försvann rasen och återintroducerades på allvar först 1963.

Den första Grosser Schweizer Sennenhunden kom till Sverige från Schweiz, Dana von Fryberg, genom en import av apotekaren H. Stenström. Den första kullen i Sverige med 6 valpar föddes 1967 efter Dana och den danska hanen Katla Sera Dadi. Den enda av dessa som gått vidare i avel i Sverige är Baskervilles Hund Bamse.

Greta Hammar, Tryggestads kennel, importerade 1972 Ari von Amtssitz och Briska von Dreispitz från Schweiz, och senare kom Daysi vom Buchsimoos också från Schweiz till Erna Jungfelt, Jungfelts kennel. Götz von Thumegg kom 1974 ursprungligen från Österrike och 1978 kom Caro von der Houzbrügg, båda till kennel Tryggestad.

Den danska hanen Froyaz von Ayala importerades till Sverige 1987 till Grosserhofs kennel. Dessa hundar har varit viktiga i uppbyggnaden av den svenska stammen.

Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare

SShKs avelsregler för Grosser Schweizer Sennenhund

Sennenhundarna har genom månghundraårigt avelsarbete fått en speciell exteriör (beskriven i respektive rasstandard), speciella egenskaper som arbets-, vakt-, och vallhundar, samt speciella mentala egenskaper.

Varje uppfödare har ett ansvar för att dessa egenskaper bevaras och skall besitta erforderliga kunskaper om dessa. Uppfödare skall också ha kännedom om rasernas speciella defektproblem samt andra för rasen oönskade egenskaper.

Varje hund och tik som skall användas i avel:

- * Skall ha en god och rastypisk exteriör. Bedömningen bör ske på officiell utställning, och djuret bör få minst VG vid tidigast 15 månaders ålder.
- * Skall ha ett gott rastypiskt temperament. Bedömningen kan ske vid officiella mentalbeskrivningar (företrädevis BPH alternativt MH).
- * En hund, som visar aggressivitet mot människor, överdriven aggressivitet mot andra hundar eller påtaglig rädsla för normala vardagliga störningar är icke lämplig för avel.
- * Vid eventuell inmätning av hund bör detta ske vid tidigast 24 månader i öppenklass på stumt underlag.

Hanhund som skall användas i avel:

- * Skall vara friförklarad* från höftledsdysplasi
- * Skall vara friförklarad* från armbågsledsdysplasi
- * Skall vara friförklarad* från osteochondros (OCD) i bogleden
- * Skall inte vara behäftad med kända allvarliga genetiska defekter
- * Skall med stor urskiljning användas på tikar som uppfyller SShKs krav på en avelstik

Tik som skall användas i avel:

- * Skall vara friförklarad* från höftledsdysplasi
- * Skall vara friförklarad* från armbågsledsdysplasi
- * Skall vara friförklarad* från osteochondros (OCD) i bogleden
- * Skall inte vara behäftad med kända allvarliga genetiska defekter
- * Skall ej föda sin första kull före 2 års ålder, men dispens kan ges.
- * Skall generellt inte föda mer än en kull per år. Se SKKs grundregler.
- * Valpar skall inte levereras före 8 veckors ålder.

Hos Sennenhundar förekommer, liksom hos andra hundraser, defekter och sjukdomar av ärftlig karaktär. Uppfödaren ha därför ett ansvar för att allt görs för att hindra dessa från att föras vidare inom raserna. Uppfödare bör dessutom avstå från att göra avelskombinationer utan att först förvissa sig om att dessa i sig inte innebär en känd risk för att någon ärftlig defekt eller sjukdom skall uppstå.

Ovanstående regler kommer kontinuerligt att vara föremål för revidering allt eftersom nya målsättningar för avelsarbetet utformas.

Begränsning av antalet kullar per avelshund

I ett europeiskt perspektiv är Grosser Schweizer Sennenhund en liten ras, och det är därför viktigt att en begränsning av både täckhund och avelstik sker. I annat fall kan lätt en överanvändning av en enskild individ bli följd.

Antalet tikar med 2 kullar omfattar 32 % av 9 samtliga kullar, och för täckhundar är antalet med 2 kullar 10 % av samtliga kullar. Den stora bredden av använda hundar i avel med hjälp av importer och nytt blod från utlandet ökar vår avelsbas och har gjort att risken för överanvändning inte inträffar redan vid 15 valpar.

Avelsstrukturen visar att vi i nuläget inte har några hundar med mer än 40 barnbarn.

Målsättningen är att: - En tik eller hane får under sin livstid ha 3 kullar eller 20 valpar
Avelsstopp inträder när den 20:e valpen är född - Som regel aldrig göra om samma avelskombination - Ovanstående regler gäller för avel nationellt.

Det finns inget som tyder på att den svenska populationen skulle numerärt öka under den närmaste 10-års period. Med befintlig population av svenska avelsdjur så kan inte sund och långsiktig avel bedrivas. En effektiv populationsstorlek bör överstiga 100 djur, vilket inom överskådlig tid inte är möjligt att nå i Sverige. Målsättningen är att: - Använda hela den tillgängliga avelsbasen i den svenska populationen - Använda obesläktade djur i avel från den europeiska/amerikanska avelspoolen - Önskvärt är att tikar och hanar i avel används i lika stora grad.

*med friförklarad menas att hunden ska ha resultaten HD A eller B, samt UA på sina armbågar samt fri från OCD i bogleden

Population Nulägesbeskrivning

Rasen i Sverige och Europa under 2000-talet. Rasen är liten i Sverige (105 valpar födda under 2000-2003 och 128 valpar födda mellan 2016-2022). De senaste 10 åren, 2012-2022, föddes 187 valpar och det importerades 45, vilket innebär att ett långsiktigt avelsarbete mot sunda och friska hundar måste bedrivas i ett internationellt perspektiv, baserat främst på den avelsbas som finns i Europa.

De största uppfödarländerna i Europa är Schweiz och Tyskland. I USA är rasen väl etablerad. Svenska Sennenhundklubben (SShK) är ansvarig specialklubb för rasen i Sverige.

Registreringssiffror i Europa För att få en uppfattning om rasens avelsbas och antalet potentiella avelsdjur är uppgiften om antalet registrerade valpar av betydelse. I tabell 1 visas registreringssiffrorna för 2016 –2022.

Antalet födda valpar varierar kraftigt från år till år beroende på att rasen är liten, och en eller två kullar mer ett år förändrar antalet valpar väsentligt.

Tabell 1. Registreringssiffror för Grosser Schweizer Sennenhund i några länder i Europa 2016-2022.

**Registreringssiffror för Grosser Schweizer Sennenhund i några länder i Europa
2016-2022**

Antal valpar och år

Land	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sverige	10	29	15	20	20	14	20
Tyskland	357	303	256	211	263	269	228
Finland	21	2	14	6	0	0	8
Norge	20	8	16	8	7	7	2
Danmark	13	10	7	9	19	23	6

Av tabellen går att utläsa att då vi i Norden är har små populationer av rasen är ett internationellt arbete nödvändigt för att bedriva en sund avel.

Antal hundar som används i avel i Sverige

Det är betydelsefullt att bedöma antalet hanar/tikar som används i avel. Det är vanligt att färre täckhundar används än tikar i avel. Genom att beräkna antalet avelsdjur som används i avel under en 10-årsperiod kan en uppfattning fås om hur stor del av den potentiella avelspoolen som används i avel.

I tabell 2a, 2b, 3 kan man också se hur många tikar respektive hanar som använts i avel den sista 10-årsperioden jämfört med antalet registrerade hundar under denna period. Effektiv populationsstorlek.

Normalt räknar man med att en ras eller art befinner sig i allvarlig fara för svåra genetiska skador när avelsbasen (den effektiva populationen) underskrider nivån 50. I dagsläget föds det så pass få kullar att det inte är nödvändigt att beräkna den effektiva populationsstorleken.

2016-2022 registrerades 160 hundar, varav 32 import

Antal Grosser Registrering/år	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kullar/år	4	3	2	3	3	2	4
Tikar (varav importer)	8 (2)	11 (3)	15 (5)	12 (4)	12 (2)	7 (1)	10 (2)
Hanar (varav importer)	7 (3)	23 (2)	9 (4)	14 (2)	11 (1)	8	13 (1)
Totalt 160 (32)	15(5)	34(5)	24 (9)	26(6)	23(3)	15(1)	23(3)

2016-2023 Djur använda i avel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kullar	5	3	2	3	3	2	4
Tikar	5	3	2	3	3	2	4
Hanar	5	2	2	3	3	2	2

Rasens totala inavelsgrad

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inavelsgrad	1,9 %	1,3 %	1,2 %	0,1 %	2,1 %	0 %	1,1 %

Genom att hålla inavelsgraden låg i populationen så minskas riskerna för dubblering och anrikning av dolda/samverkande defektanlag, liksom förlust av anlag. Släktskapsgraden är avgörande för hur avelstrategin skall utformas.

1972 hade man en inavelsgrad på 9,4 %, toppen var 1986 med 13 %.

1987 sjönk inavelsgraden till 1 % då en importerad hane användes på i stort sett det tillgängliga tikmaterialet. Inavelsgraden bör helst inte överstiga 2 % i genomsnitt i populationen.

Tittar man på tabellen för 2016-2022 har uppfödarna lyckats hålla nere inavelsgraden under 2 % trots det lilla avelsmaterial som finns tillgängligt i Norden.

Avelsstruktur För att veta mer om avelsdjurens och dess avkommors användning i avel, studeras rasens avelsstruktur baserad på individuella täckhundars avelsbidrag som morfar och farfar. Då denna lista är ett levande dokument hänvisar vi till avelsdata – avelsstruktur – barnbarn.

Handlingsplan/målsättning

Uppfödare strävar idag efter att ha en låg inavelsgrad och ta in gener från olika populationer utomlands. Lika viktigt som att undvika överanvändning av enskilda avelsdjur, så måste stor vikt också läggas på att undvika överanvändning av enskilda avelsdjurs avkomma.

Detta tydliggörs genom att studera avelsstrukturen.

Då rasen i Sverige har en liten avelspopulation är det viktigt att fokusera på att inavelsgraden hålls så låg som möjligt, mot 0,0 %. På grund av den låga populationen blir de genetiska bidragen svåra att beräkna.

Målsättningen är att: - Med en kontinuerlig övervakning av avelsstrukturens utveckling undvika överanvändning av enstaka avelslinjer - Inom en period av 5 år skall inget enskilt avelsdjur överstiga 60 genetiska bidrag som morfar/farfar/mormor/farmor.

Funktionsegenskaper

Grosser Schweizer Sennenhund är en stor kraftig hund, som är en härlig harmonisk familjehund som gärna följer med familjen på olika aktiviteter såsom t ex drag (finns officiella arbetsprov inom rasklubben) och spår eller andra aktiviteter som familjen hittar på. Den har en vaktinstinkt som bör bevaras.

Den rasspecifika strategi (RAS) som presenteras i detta dokument är att betrakta som en rekommendation, men också som ett åtagande för rasens uppfödare, hanhundsägare och vanliga hundägare. SShKs åtagande är bla att stödja enskilda uppfödare och hanhundsägare i deras arbete för att nå de mål som specificerats ovan.

Det är viktigt att SShK ansvarar för spridningen av detta dokument till rasintresserade och rasens företrädare. RAS skall vara under en ständig utveckling och det är angeläget att följa upp de målsättningar man har vartannat år. Denna rasspecifika avelsstrategi skall börja tillämpas från och med 2024.

Vardagsmentalitet

Uppfödare av rasen har i flera år aktivt verkat för att mentalbeskriva sin uppfödning. Resultaten har använts enskilt av uppfödarna för att få ett mått på avkommors och avelsdjurs mentalitet.

Uppfödarna har använt informationen i sitt avelsarbete. Grosser Schweizer Sennenhund är en aktiv hund med god vaktinstinkt men inte mycket kamplust.

Målsättningen är att: - Avelsdjur och så stor del av avkomman som möjligt beskrivs i första hand BPH alternativt MH, företrädesvis vid 12-18 månaders ålder - Man kan utläsa via SKKs avelsdata, både BPH samt MH. Under de senare åren har fler och fler uppfödare använt sig av BPH för att använda som ett verktyg i sitt avelsarbete.

På grund av att rasen är av den mindre populationen har mentalpoolen på SKK erbjudit rasklubben en förenklad analys för BPH av Grosser när man har nått 50 beskrivna individer. Under 2023 lyckades man överstiga detta antal. Analysen ger oss ett verktyg att se hur rasen ser ut och vad uppfödarna av rasen ska fokusera på i ett långsiktigt perspektiv.

BPH ger en tillförlitlig och viktig information om hundars beteende och bör kunna användas som ett redskap i avelsarbetet för uppfödare.

Enligt analysen har idag 20 % av populationen genomfört BPH. Den visar att vi har bevarat rasens ursprungliga vaktbeteende. Att det är en ras med stort självförtroende och som är orädd, uppmärksam, vaksam och ska ha ett pålitligt temperament.

Alla hundar har genomfört BPH med skott och inga av hundarna som startat sitt BPH har brutits.

Handlingsplan

Att fortsätta arbetet med att uppfödarna får möjlighet att beskriva sina kommande kullar.

Hälsa

Inom rasen har man hälsoprogram för HD och ED. Utöver detta har man inom rasklubben krav på röntgen av bogar (OCD), och man har inom klubben tagit fram ett intyg för OCD. Rasklubbens ställer högre krav på ED än SKK.

Observera att dessa siffror är för antalet röntgade individer och inte för antalet födda.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal födda	11	29	15	20	20	14
Antal röntgade i %	72 %	41%	60 %	85 %	85 %	71 %
Belastning HD	37,5 %	33 %	0 %	10,5 %	29,4 %	0 %
Belastning ED	0 %	50 %	22 %	0 %	0 %	10 %

Total belastning i % för perioden 2016-2021 för ED 19 % och för HD under samma period är det en belastning på 19,2 %.

Höftledsdysplasi

Målsättningen 2018 var att öka antalet röntgade individer från 54 % till minst 60 %. Detta mål har vi uppnått. Idag ligger vi på en röntgenfrekvens som överstiger detta med råge. Det nya målet blir att i första hand bibehålla den höga röntgenfrekvensen och att samtidigt jobba på att sänka HD frekvensen.

HD frekvensen för 2009-2015 var 30,8 % belastade individer.

Under perioden 2016-2021 (2022 är inte inräknad då inte alla individer är röntgade ännu). är antalet belastade individer på HD 19 %.

Armbågsdysplasi

Målsättningen 2018 var även på armbågsdysplasi att öka antalet röntgade individer. Även här har detta mål nåtts med råge (se ovanstående tabell).

Målsättningen var bland annat att minska antalet högre grad än 1. Under perioden 2016-2021 var det enbart 3 individer som var belastade högre än ED 1.

Osteochondros i bogleden (OCD)

Frekvensen OCD är för närvarande inte känd i rasen trots att en inofficiell bekämpning har bedrivits i flera år. I Tyskland är OCD en mer utbredd defekt än både HD och ED.

Det finns anledning att på ett bättre sätt kartlägga defekten i den svenska populationen.

Målsättningen är att:

- kartlägga frekvensen av OCD i rasen genom att uppfödare och enskilda hundägare sänder in röntgenutlåtandet till avelsrådet
- Införande av ett rapporteringssystem för uppfödare, täckhundsägare och enskilda hundägare (till viss del implementerat i Hälsoregistret idag).

Övriga genetiska sjukdomar

Ett flertal allvarliga sjukdomar förekommer i den svenska populationen liksom internationellt. De viktigaste sjukdomarna som bör kartläggas är epilepsi, magomvridning och hudtumörer.

Ögonsjukdomar har ökat internationellt.

Information om resultat av ögonlysningar kan fås från SKKs avelsdata, eftersom dessa obligatoriskt rapporteras till SKK.

Målsättningen är att:

- kartlägga frekvensen av ovanstående sjukdomar genom införande av ett rapporteringssystem för uppfödare, täckhundsägare och enskilda hundägare. För övrigt gäller, som alltid, att sjuka eller hundar med kända defekter inte används i avel.

Epilepsi

Epilepsi är frekvent förekommande i rasen och en av de sjukdomar som drabbar populationen. Uppfödarna arbetar med att minska förekomsten av sjukdomen. Dock är det svårt att följa en eventuell ärftlighet då det inte finns någon kännedom om hur det nedärvs på rasen. Det finns idag fästingmedel som har som biverkning krampanfall som kan liknas vid epilepsi.

Agria Breeding Profile

Av underlaget från Agria går att utläsa att rasen söker mest hjälp för mage & tarmproblem.

Det finns inte specificerat vilken typ av problem men det ska uppmärksammas av uppfödarna samt rasklubben som bör arbeta med detta för att eventuellt kunna härleda vilken typ av problem det rör sig om.

Även rörelseapparaten fanns högt upp på denna lista.

Det bör dock uppmärksammas att den totala svenska populationen är så pass liten att statistiken inte blir korrekt mätt, vilket även påpekas av Agria.

Dock visar den vilka trender som finns inom raser.

Exteriör

En beskrivning av rasens exteriör finns i rasstandarderna och i raskompendiet med kommentarer.

Källhänvisning:

- Tidigare RAS dokument 2018-03-15.
- Avels- och Uppfödareiska Regler inom rasklubben
- SKK avelsdata.
- Registreringssiffror från de nordiska länderna och andra europeiska länder, enligt tabell
- Enkät från Rasklubben avseende nuläget på rasen, insänt av medlemmar och andra Grosserägare.
- Agria breed profile 2016-2021

